

Jouw stem, jouw plek!

⌚ Duur 60 minuten

© **Lesdoel** De leerlingen verdiepen zich in wat het betekent om gelijke rechten te hebben. Ze leren hoe ze samen beslissingen kunnen nemen, hoe ze op een respectvolle manier meningsverschillen kunnen bespreken en hoe hun gedrag invloed heeft op de sfeer in de klas.

Verbindende leergebieden

- Burgerschap en sociale vaardigheden
- Taalontwikkeling (argumenteren, presenteren, luisteren)
- Kunstzinnige oriëntatie (beeldend, symbolisch werken)
- Filosofie (denken over rechtvaardigheid, gelijkheid en vrijheid)

Kerdoelen

Burgerschap

- 2 Diversiteit – Leerlingen leren met respect om te gaan met verschillen.
- 3 Democratische waarden – Leerlingen oefenen met stem geven aan hun eigen ideeën en luisteren naar elkaar.
- 6 Maatschappelijke betrokkenheid – Leerlingen leren dat ieders bijdrage telt in een groep.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen begrijpen meningen, argumenten en standpunten.
- 3A Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen oefenen met argumenteren en ideeën verwoorden.
- 4A Doelgericht gesprekken voeren – Leerlingen leren samen overleggen, meningsverschillen benoemen en doorvragen.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve denk- en maakstrategieën – Leerlingen geven vorm aan een gezamenlijke boodschap.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen maken een symbolische poster over inclusie en stem.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen ervaren hoe kunst communicatie en verbinding versterkt.

Mens en maatschappij

- 1 Denkwijzen – Leerlingen leren hoe het is om verschillen in mening te bespreken.
- 9 Invloed en macht – Leerlingen leren dat besluiten gezamenlijk genomen kunnen worden.
- 10 Diversiteit – Leerlingen herkennen en waarderen verschillen binnen een groep.

Benodigdheden

- Grote vellen papier of karton
- Verf, stiften, tijdschriften, scharen, lijm
- Stembriefjes of stemblokjes
- Stellingenkaartjes of filosofische vragen
- Stickers, symbolen, linten voor de poster
- Muziek (voor energizer of afsluiting)

Introductie voor de leerkracht

In groep 5 komen veel leerlingen in een fase waarin ze oog krijgen voor sociale rechtvaardigheid en groepsprocessen. Ze hebben behoefte aan invloed en willen begrijpen waarom regels bestaan. Deze les haakt in op die ontwikkeling met als centrale thema 'jouw stem telt.' Leerlingen leren dat beslissingen niet 'van bovenaf' komen, maar dat zij zelf invloed kunnen uitoefenen op hoe het in de klas gaat. Ze onderzoeken hoe het voelt om gehoord te worden, maar ook hoe het is als je een minderheid bent of anders denkt. De les stimuleert luistervaardigheid, creativiteit, filosofisch denken én samenwerking.

Als leerkracht begeleid je deze processen door ruimte te geven aan diversiteit in mening en temperament. Zorg voor een veilige setting waarin iedereen zich uit durft te spreken, juist ook als meningen verschillen. Moedig leerlingen aan om hun mening te onderbouwen en om andere meningen te respecteren. Zo creëer je niet alleen een leerervaring, maar ook een stevig fundament voor klascultuur.

Omschrijving van de opdracht

In deze les oefenen leerlingen met samen denken, beslissen en handelen. Ze ontdekken wat het betekent om gelijkwaardig te zijn, leren over rechtvaardigheid en ervaren dat hun stem bijdraagt aan een inclusieve klas. Ze bewegen zich van verwondering naar actie en ze reflecteren op hun invloed in het geheel.

Begeleiding

Leid gesprekken met open vragen en zonder oordeel. Stimuleer alle leerlingen om te spreken – ook de stillere stemmen – en begeleid groepsprocessen zorgvuldig. Modelleer constructieve meningsverschillen en democratische besluitvorming. Ondersteun leerlingen die moeite hebben met spreken door stemkaartjes of visuele hulpmiddelen te gebruiken.

Kennisoverdracht

Tijdens de oriëntatie en onderzoeksfase geef je uitleg over het verschil tussen eerlijkheid en rechtvaardigheid, de betekenis van gelijke rechten en vertel je hoe besluitvorming werkt. Gebruik voorbeelden uit de klaspraktijk of de samenleving. Koppel begrippen als 'stemrecht', 'compromis' en 'meningsverschil' aan herkenbare situaties.

Differentiatie

Laat leerlingen zelf kiezen hoe ze hun mening verwoorden (mondeling, visueel of schriftelijk). Bied pictogrammen of keuzezinnen aan voor leerlingen met taalproblemen. Laat sociaal vaardige leerlingen gespreksleiders zijn. Zorg dat alle leerlingen op hun manier bijdragen aan het kunstwerk of het klasoverleg.

De vijf fasen van de leercirkel

Verwonderen

Vraag: 'Is het eerlijk als iedereen hetzelfde krijgt?' Gebruik een voorbeeldsituatie (bijvoorbeeld drie koekjes voor vier kinderen). Introduceer het begrip 'rechtvaardigheid': wanneer voelt iets eerlijk of juist niet? Laat leerlingen hun mening delen:

- Wat betekent eerlijk zijn voor jou?
- Kun je ook rechtvaardig zijn als niet iedereen hetzelfde krijgt?
- Is het soms goed om van een regel af te wijken?

Laat leerlingen een situatie tekenen waarin ze iets eerlijks of oneerlijks meemaakten.

Doel: leerlingen onderzoeken hun eigen gevoel voor rechtvaardigheid en leren dat eerlijk niet altijd hetzelfde betekent.

Oriënteren

Werkvorm: stellingenwandeling. Lees stellingen voor zoals:

- Iedereen moet altijd met iedereen spelen.
- Je mag altijd zeggen wat je denkt.
- Regels zijn er om ons te helpen.

Leerlingen lopen naar een plek in de klas bij 'eens', 'oneens' of 'twijfel'. Daarna vertellen ze waarom ze daar staan en mogen ze van plek veranderen als ze iets gehoord hebben wat hen aan het denken zet. Laat leerlingen in tweetallen een eigen stelling bedenken en presenteren aan de klas.

Doel: leerlingen leren nadenken over verschillen in opvatting en ervaren dat meningen kunnen verschuiven door luisteren en reflecteren.

Onderzoeken

Werkvorm: miniklasvergadering. Vraag: 'Wat zouden we in onze klas kunnen verbeteren?' Laat leerlingen zelf ideeën opschrijven of tekenen. Denk aan:

- meer rustplekken;
- andere afspraken bij buitenspelen;
- complimentendoos;
- geen kinderen overslaan bij groepsvorming.

Bespreek elk voorstel:

- Wat zijn de voordelen?
- Wat zijn de nadelen?
- Hoe denkt de groep hierover?

Laat leerlingen stemmen via briefjes of handopsteken. De meerderheid beslist, maar laat ook de minderheid verwoorden hoe zij zich voelt.

Doel: leerlingen oefenen met democratisch beslissen en empathisch luisteren naar andere meningen.

Uitvoeren

Kunstwerk: iedereen hoort erbij. Iedere leerling maakt een klein symbool, beeld, collage of tekening over vriendschap, gelijkheid of samenwerking. Voorbeelden:

- elkaar een hand geven;
- verschillende kinderen samen in een groep;
- vlaggen, hartjes, kleuren van diversiteit.

Alle werkjes worden samengevoegd tot één grote poster. Laat leerlingen zelf kiezen hoe ze willen bijdragen (tekenen, schrijven, knippen / plakken).

Doel: leerlingen verbeelden samen hun waarden van verbondenheid en geven artistiek vorm aan het thema 'inclusie'.

Reflecteren

Bespreek in de kring:

- Wat vond je lastig vandaag?
- Waar ben je trots op?
- Wat heb je geleerd over jouw stem?

Laat leerlingen afsluiten met een intentie op een kaartje: 'Morgen wil ik ...' Bijvoorbeeld:

- Morgen wil ik iets aardigs zeggen tegen iemand die vaak stil is.
- Morgen wil ik beter luisteren naar een ander.
- Morgen wil ik mijn idee rustig uitleggen.

Laat leerlingen de kaartjes ophangen of mee naar huis nemen.

Doel: leerlingen reflecteren op hun rol in de groep en benoemen concrete gedragsvoornemens.

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observeer:

- Welke leerlingen durven hun mening te geven?
- Welke leerlingen luisteren, vragen door, zoeken de nuance?
- Welke rollen ontstaan spontaan tijdens het klasgesprek of stemmen?

Stel jezelf vragen als:

- Welke leerlingen zijn gevoelig voor rechtvaardigheid en groepsinvloed?
- Hoe kan ik vaker ruimte creëren voor gedeelde besluitvorming?
- Welke thema's leven op dit moment in de klas die vragen om verdieping?

Mogelijke vervolgvragen

- Wat betekent 'vrijheid van meningsuiting' op school?
- Hoe lossen we ruzie op als iedereen iets anders wil?
- Wat is het verschil tussen 'gelijk zijn' en 'gelijk behandeld worden'?
- Hoe ziet een klas eruit waarin iedereen zich gehoord voelt?

Deze lesbrief hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl